

Yttrande över remiss av SOU 2024:60 - Stärkt stöd till anhöriga - ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga (S2024/01502)

Regeringen gav i juni 2023 en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå effektiva åtgärder som säkerställer ett ändamålsenligt och individanpassat stöd till anhöriga till personer som är långvarigt sjuka samt till anhöriga till personer som är kortvarigt allvarligt sjuka och till anhöriga som är barn. Stödet ska förbättras, vidareutvecklas och stärkas. Lagen förväntas träda i kraft 1 januari 2026.

Yttrande

I betänkandet lämnas följande förslag:

Socialnämnden ska erbjuda en anhörigkontakt för anhöriga med ett särskilt behov av stöd

Socialförvaltningen anser att förslaget om en ny bestämmelse i socialtjänstlagen om att socialnämnden ska erbjuda anhöriga med behov av särskilt stöd en anhörigkontakt som positivt. Förslaget ger en tydligare bild av socialnämndens ansvar vilket medför att alla anhöriga oavsett kommundillhörighet kan erbjudas liknande stöd.

Förtydligande av det direkta stödet till anhöriga i socialtjänstlagen

Socialförvaltningen ser det som positivt att utredningen betonar att det i socialtjänstlagen bör förtydligas att anhöriga ska erbjudas information och vägledning, utöver annat stöd. Det blir tydligt att socialnämndens ansvar både avser generella insatser till alla anhöriga och individuellt anpassat stöd till anhöriga som har särskilda behov.

Stödet till barn som anhöriga förtydligas både avseende socialtjänsten och hälso- och sjukvården

Socialförvaltningen ställer sig positiv till att barn och ungas behov som anhöriga tydliggörs. Utredningen visar att barn som anhöriga riskerar att löpa särskilda risker när deras föräldrar har olika typer av svårigheter under barnens uppväxt. Utredningen lyfter också vikten av att barn får kunskap om sina rättigheter. Vuxna, i olika professioner och bland allmänheten, behöver ökade kunskaper om barns rättigheter och hur man i praktiken kan tillgodose deras behov av stöd på olika sätt.

Utredningen lyfter fyra förslag som berör barn inom socialtjänst: Det första förslaget är att en ny bestämmelse föreslås i socialtjänstlagen för att förtydliga

att socialnämnden ansvarar för att barn som är anhöriga, får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Övriga förslag avseende barn som anhöriga

Det andra förslaget är att regeringen bör inkludera barn i den nationella anhörigstrategin, alternativt bör det tas fram en särskild nationell strategi som omfattar barn som anhöriga. I samband med detta bör det göras en översyn av i vilken omfattning andra nationella strategier uppmärksammar och omfattar barn som anhöriga.

I det tredje förslaget föreslår utredningen att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram stödmaterial för handläggare inom socialtjänsten som handlägger ärenden avseende vuxna personer. Syftet med stöd materialet ska vara att öka kunskaperna om hur handläggarna kan uppmärksamma och stödja barn när deras föräldrar söker stöd hos socialtjänsten.

Det fjärde förslaget är att Regeringen bör genomföra tidigare förslag om ökad tillgång till föräldraskapsstöd som lämnats av utredningen *En uppväxt fri från våld*, SOU 2022:70, särskild förslaget om att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd får i uppdrag att kartlägga förekomst och behov av målgruppsanpassade föräldraskapsstödsprogram.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till utredningens samtliga förslag som rör barn inom socialtjänsten.

Utökat stöd till stödlinjer för anhöriga

Utredningen bedömer att en ny nationell anhöriglinje dygnet runt inte skulle vara en effektiv lösning. I stället föreslås att staten ska stödja utvecklingen av befintliga anhörigorganisationer så att de kan erbjuda mer omfattande stöd genom telefon, chatt eller liknande tjänster. Socialförvaltningen anser att det är rätt att fokusera på att optimera och utveckla de resurser som redan finns. På så sätt kan man både effektivisera insatserna och säkerställa att stödet blir mer personligt anpassat efter anhörigas behov.

En informationsportal för anhöriga behöver inrättas

Det föreslås att en lättillgänglig informationsportal för anhöriga inrättas, vilket skulle ge dem snabb och enkel tillgång till den information och de resurser de behöver. Detta kan bidra till att stärka stödet för anhöriga och förbättra deras situation.

Kostnader och samhällsekonomiska konsekvenser

Förslagen till lagändringar beräknas medföra ökade kostnader för kommuner och regioner med sammanlagt 300 000 000 kr per år. Enligt den så kallade

finansieringsprincipen ska staten ersätta kommuner och regioner med motsvarande belopp.

Förslagen beräknas ge samhällsekonomiska besparingar bland annat genom minskade kostnader för fysisk och psykisk sjukdom hos anhöriga och ett ökat deltagande i arbetslivet. Kostnaderna för utredningens förslag kan därför beskrivas som samhällsekonomiskt lönsamma.

Avslutande kommentarer

Socialförvaltningen har läst utredningens förslag och konstaterar att den inte innehåller några negativa aspekter som skulle påverka vårt ställningstagande. Socialförvaltningen ser därmed ingen anledning att motsätta oss de slutsatser eller förslag som utredningen presenterar.

Eventuella konsekvenser för socialförvaltningen

I utredningen framgår en tydlig fördel med att ge anhöriga i särskilt svåra situationer ett individanpassat och personligt stöd för att underlätta deras roll och minska deras belastning. Att erbjuda en kontaktperson för anhöriga kan skapa en viktig trygghet och kontinuitet, något som särskilt de med omfattande stödbehov kan ha stor nytta av. Samtidigt kan utmaningen ligga i att bedöma vem som ska beviljas en kontaktperson, men den utmaningen kan vara överkomlig med tanke på att anhörigkonsulenter redan idag har en funktion att stödja anhöriga genom att hjälpa till med kontakter, delta i möten med biståndshandläggare eller andra myndigheter. Dessa konsulenter besitter ofta både kunskap och erfarenhet att möta anhörigas specifika behov.

Mot denna bakgrund skulle det kunna vara lämpligt att formalisera rollen för anhörigkonsulenter som kontaktpersoner för anhöriga. Deras kompetens och erfarenhet gör dem till en naturlig resurs i arbetet att stärka stödet till anhöriga och förenkla samverkan med vården och myndigheter, något som både anhöriga och övriga aktörer skulle kunna ha nytta av.

Råd- och stödmottagningen (RoS) har redan idag en viktig funktion att stödja anhöriga till personer som har problem med risk- eller skadligt bruk av alkohol, droger och spel om pengar. Även här kan rollen formaliseras för RoS mottagningens rådgivare som kontaktperson för anhöriga i särskilt svåra situationer.

När det gäller barn som anhöriga så är det svårt att överblicka hur stort behovet är. Socialförvaltningen bedömer att det med stor sannolikhet kan innebära en kostnadsökning för socialnämnden.

För Luleå Kommun

Helena Muotka, Angelica Ökvist
Enhetschef